

KISMOTOR

A VILLAMOS KISMOTORGYÁR DOLGOZÓINAK LAPJA

IV. évfolyam 2.szám.

1960. február.

TOVÁBBI Sikerek UTÁN

Ismét idősebbek lettünk egy esztendővel. Szilveszter éjszakán egy olyan esztendőről búcsúztunk, amely szép és nagy eredményeket hozott dolgozó népünk életében, s amely év minden valószínűség szerint "jeles" lesz az emberiség történetében nagyon sokáig. Az elmúlt esztendő bővelkedett eredményekben és eseményekben, de mondhatjuk, hogy világszenzációban is.

Egyik amerikai politikust megkérdezték, mit tart 1959 legnagyobb, legjelentősebb eseményének? Azt válaszolta, hogy a Hruscsov - Eisenhower találkozót, amely valóságos világszenzációként robbant be a nemzetközi politikai életbe. Később véleményének azt a részét, hogy "robbant be" helyesbítette, ugyanis időközben rájött arra, hogy azt a "berobbanást" olyan sikerek vezették be, - hogy csak a legjelentősebbeket említsük -, mint a hold tulsó felének lefényképezése, az atomjégtörő vízrebocsájtása, s a Szovjetunióban a tej -vaj termelés Egyesült Államok-beli színvonalának túlszárnyalása. Az amerikai politikusnak ebben igaza van. Ez már kézzelfogható tény. Hiszen a "berobbant" világszenzáció azt eredményezte, hogy készítik már a találkozót a "nagyok" részére, s egyre inkább úgy fest a helyzet, hogy minden kis vékony hajszálba kapaszkodó hidegháborús politikusok kétségbeesett markolászásai sikertelenek maradtak. Az elmúlt év számos bizonyossága mutatta, hogy a józan ész logikája kezd érvényesülni a nemzetközi politikában egyes nyugati politikusok részéről is.

Néhány hete, hogy befejeződött pártunk VII., kongresszusa, amely megerősített bennünket abban a tudatban: jó úton haladunk, ezt az egyedül helyes politikát folytatjuk, amely az egész nép számára a felemelkedést, a boldog életet jelenti. Ez a megállapítás, ennek a tudatnak a megerősödése, nagyon megnyugtató most is, amikor már nagyjából van elképzelésünk arról, hogy mit hozhat az 1960.-as év-, Pártunk politikája nyílt és őszinte, ismerik és követik százazrek és milliók ebben az országban. S mivel milliók váltják valóra, ők csinálják, nagyon jól tudják, hogy milyen eredmények várhatók ebben a munkában. Mert mi hozta meg 1959.-ben is az eredményeket? Mi hozta meg, hogy 1959.-ben ott legyen a Holdon a vörös csillagos embléma? Az akarat, a törekvés, a szorgalom, amely tudással párosult. És mi hozza meg az eredményt az 1960.-as évben? Ugyancsak az akarat, a szorgalom, a tudás és törekvés.

Hogy az eredmények 1960.-ban messze túlfogják szárnyalni az 1959. évit, hogy "befognak robbanni a világszenzációk" azt bizonyítja a TASZSZ. 1960. január 8.-i közleménye.

Mikor e sorokat olvassuk, már lehet, hogy több óriás rakéta "robbant be" előre meghatározott pontos helyen a Csendes-óceánba. Hogy többek között a technikai főlény általában, de különösen a rakéta technikában a Nyugathoz, az Egyesült Államokhoz viszonyítva a Szovjetunióban más nem napról-napra, hanem óráról-órára nő, azt már a Nyugat urai is elismerik, hiszen azon keseregnek, hogy mind jobban lemaradnak a Szovjetuniótól. És ez így van jól. Azok, akik tücsköt - bogarat kiabáltak az elmúlt negyvenkét esztendőben a Szovjetunióra, akik blöffnek, népámitásnak nevezték az öt éves terveket, hazug szemfényvesztésnek, csalásnak a tervek végrehajtásáról szóló jelentéseket, ma kénytelenek sopánkodni, s azt számlálgatni, hogy vajon micsoda, és mennyi idő kellene, hogy utolérjék ezt az országot a legmodernebb technika területén.

A Szovjetunió fejlődése valóban olyan mértékű és ütemű, hogy azon méltán bámulhat a világ. Csodálják a tudományos fejlettségét, az iparát, közlekedési eszközeit, mezőgazdaságát, de főként a fejlődés perspektíváját. Csodálatra bizony van ok nyugati urak.

Kádár János elvált a kongresszusi vitázáró beszédében többek között arról beszélt, hogy a kommunistáknak embereknek kell lenniük a szó igaz értelmében. "Ember - írta Gorkij - ez büszkén hangzik ..." A Szovjetunióban, nálunk és az egész szocialista világban minden ő érte történik, az emberért. Mert bár mekkora is a változás a Szovjetunióban és hazánkban a multtal szemben, a legfontosabb mégis az ember változása, amely nélkül lehetetlen lett volna ilyen eredményeket produkálni. É rre, igen ő érte történik minden, hogy jobban éljen, könnyebb legyen a dolga, messzebb lásson. Ne felejtsük, hogy évezredek óta nem volt ember az, aki a legméltóbb lett volna a névre. A munkás, a paraszt, a dolgozó ember. A parasztot nem vette ember számba a földesura. Eladhatta, falvastul, házastul, hálhatott az első éjszaka jogán asszonyával, küldhette robotba, szedhette az uri tizedet, az egyházi kilencedet, adózhatta ahogy tetszett. A munkás, a paraszt, a nincstelen, megvetett senki volt, s azok vetették meg, akik here módjára élőködtek rajta. Van még ma is ország, ahol emberek csak a villamos elkerített részében utazhatnak, éppúgy, ahogy a náci megszállás idején Magyarországon azok, akiket sárga csillaggal gyűlöltek. Azoknak most ott Amerikában nem a vállásukba kötnek bele, hanem a bőrük színébe. A vendéglők ajtaján tábla hirdeti: kiszolgálunk -e néget, vagy nem. Itt volt nálunk az 1956.-os ellenforradalom. Láttuk a két szemünkkel, hogyan akarták az emberiség nevében a régi világot "embereivel" egyetemben a nép nyakára ültetni. A hercegprimás óméltósága is tisztában volt azzal, hogy a föld a parasztság mindene, mégis követelte vissza. Igaz, nem így mondta, hanem "az egyház teljes anyagi és erkölcsi kártalanítását kívánta." Ebben benne foglaltatik a papi birtok is.

Mi emberek vagyunk épülő, szépülő szocialista hazánkban és azok is akarunk maradni. Ezért gyárainknak nőni, munkásainknak többet termelni, parasztjainknak nagyobb termést betakarítani és ennek eredményeként jobban akarunk élni, szebbé akarjuk alkotni hazánkat.

Lehetlent nem kér és nem vár senki senkitől 1960.-ban sem, csupán azt, hogy: a saját munkaterületeden add a töled telhető legtöbbet azért, hogy ez az ország tovább boldoguljon. Erre törekedni nemes cselekedet. A költő úgy mondotta, hogy dolgozni csak pontosan, szépen, ahogy csillag megy az égen, csak úgy érdemes. Valóban. Ez eredményezte, hogy az ember új csillagot teremtett, amely valóban ott megy az égen, s a fölirata arany betűkkel az ember nevét, a kommunista ember nevét az égboltozatra. Fölírta a szeretet, a testvériség jegyét, őt világrészt átfogó vörös csillagát. Itt a földön pedig valamennyi szocialista országban, a mi hazánkban is következetesen haladunk affelé, hogy az emberi élet szép, és boldog legyen. Érdemes ezért törekedni.

Kádár elvtárs büszkén vallotta pártunk VII., kongresszusán, hogy nincs ma olyan anya az országban akinek azt kellene mondania: "Aludj fiam, a kenyér már alszik!" A hetedik pártkongresszus egy megújult élet szivverését hallatta. Vége, visszavonhatatlanul vége a tőke zsarnokságának, a rendőr és csendőr uralomnak, a munkanélküliek égbekiáltó nyomorának és az ifjúság reménytelenségének. Az ENSZ közgyűlés uszító szónokainak látniok kellene a magyar falu nylon-bluzos szép egészséges lányait, az üzemek és gyárak dolgozó, csinos, jóltáplált, kulturált, igényes dolgozóit, az áruval rakott pultokat, a motorkerékpárt vásárló parasztokat és az autót vezető bányászt, munkást. Van már ilyen a villamos Kismotorgyárban is. Látniok kellene a könyvesboltok rohamozását, a zsufolt színházakat, mozikat, kitűnő operánkat. Ez lenne a "rab" ország, amelynek fiait meg kellene ajándékozni a munkanélküliséggel, a faji törvényekkel, és az atomkísérletek pusztító felhőivel? Nem uraim? Ez az ország nem kér ebből.

A magyarság megvalósult reményeit, az egyén és a közösség örömeit és vidámságát a szocializmusnak köszönheti és ezt a világot meg tudja és megfogja védeni.

VÁLLALATUNK

Legfontosabb

FELADATAI

1. Elsőrendű feladat a tervben szereplő rendelkezésekkel fedezett termékek gyártása, , kiemelve talán a tavalyról különböző okok miatt lemaradt tételeket.
2. Vállalatunkhoz befutott pótalkatrész igényeket, félkésztermék igényeket maximálisan ki kell elégíteni /különbéféle betétmotorok, IK 12 alkatrészek stb./
3. A kooperáció teljesítése vállalati szempontokon túl népgazdasági érdek, egyes esetekben fontosabb, mint a vállalat saját késztermékeinek határidőben történő elkészítése.
Különösen nagy figyelmet kell fordítani a diesel programra /EG 8/, a hajó programra /H gépek/, különféle komplett berendezésekre /"A" motorok, Servó motorok UX 13 stb./
4. Nagy gondot kell fordítani a lakás és egyéb építkezésekhez szükséges általunk kifejlesztett vagy kifejlesztendő ventilátorokra.
5. Növelni kell a tartós fogyasztási cikkek gyártását mind mennyiségileg, mind választék szempontjából, a legkiválóbb minőségben tetszetős kivitelben a lehető legolcsóbban. /SZK37, UX3, SZK40, /uj háztartási varrógépmotor stb./

Legfontosabb feladataink az önköltségcsökkentés terén:

1. Itt elsősorban az anyagköltségek csökkentését kell említenünk, mert hiszen az teszi ki ráfordításaink túlnyomó többségét, mintegy 65%-át, illetve önköltségünknek kb. 72 %-át.
Különös figyelmet kell itt fordítani az import anyagokra, az elfekvő készletek fokozottabb felhasználására, műszaki anyagnormák készítésére, alkalmazására, energiaigényes technológiáknál /szárítókályhák, stb/ a fajlagos energiafelhasználás csökkentésére.
2. A bérköltségeknél megfelelő bérrendszer kialakításával biztosítani kell a helyes bérarányokat, az átlagbérek betartását, túlzott átlagbér tartalékok nélkül, technológiailag indokolt nem túl alacsony plafon megszabásával.
Az átlagbér tartalékunkat a bérrendszerek kereseti arányok javítására és egyes területeken /mint pl. forgácsolóban az automata géppark/ teljesítménybérezés kifejlesztésére kell fordítani.
Utasítás szerint 140 %-nál alacsonyabb plafont csak ott lehet megszabni, ahol azt a technológia indokolja. Munkanormáknál a munkavégzés körülményeinek megváltozásából eredő konzekvenciákat azonnal le kell vonni és keresztülvezetni.
A prémiumrendszerrel élni kell azzal, a lehetőséggel, amit az új prémiumszabályzat lehetővé tett azzal, hogy előtérbe állította a műszaki fejlesztést.
A műszaki fejlesztés terén erőltetni kell a modern technológiát /présöntés, műanyagfröccs, hidegalakítás/ minél nagyobb mértékű bevezetését.
Meglévő, vagy beérkező nagyteljesítményű gépek kihasználását fokozni kell. Itt meg kell jegyeznünk, hogy kollégiumi határozat illetve miniszteri utasítás alapján az ilyen gépeket kötelesek a vállalatok a vállalat tényleges műszakszámának megfelelően kihasználni. Ezen gépek kihasználása technológusok, üzem és művezetők számára prémiumfeltétel kell hogy legyen,
Biztosítani kell üzemünkben a további automatizálást, a jobb minőségű és gyors szerszámozást, a forgácsolás lehető legkisebb mértékre való csökkentése érdekében.
Biztosítanunk kell a megmunkálási pontosság és felületi simaság fokozását. Ehhez fejlett megmunkálási módszerekre, valamint fejlett mérés technikára van szükség, valamint elektronikus, elektromos és pneumatikus mérési módszerek széleskörű alkalmazására. Be kell vezetnünk a több mérőhelyes mérőeszközök valamint a megmunkálás közben működő automatikus mérőeszközök alkalmazását. /köszörűgépekre aktiméterek, Fortuna mielőbbi üzembehelyezése, MEO-ban pneuméterek/

A szerelési munkaidő, valamint a jelenleg felhasznált nagymennyiségű pótidő és a szalagszerű gyártás bevezethetősége érdekében rendkívül fontos az alkatrészek cserélhetősége.

Mint hogy a technológia fejlesztésének előfeltételei annál kedvezőbbek, minél nagyobb a gyártandó darabszám, a gyártmányok és alkatrészei tipizálásával, szabványos avagy már meglévő elemek felhasználásának fokozásával kell a tömegszerűséget emelni.

Fentiekhez a legteljesebb rend és tisztaság, legszigorubb technológiai fegyelem szükséges. Ennek alapja pedig az ügyviteli rend és fegyelem. Ezért mind a termelés előkészítése és végrehajtása, mind ellemőrzése és számbevétele terén meg kell szervezni a teljes gyári ügyvitelt, biztosítva annak zavartalan működését. /programbetartás, anyagelszámolás stb./

A szükséges intézkedések és azok végrehajtásához kellő idő biztosítása érdekében az év első negyedévét, mint az átállás negyedévét terveztük be. Ezalatt az idő alatt biztosítani kell a betervezett új gyártmányok, tavalyi lemaradások legyártását, az 1959.-es 562-es létszámunknak 540 főre való csökkentését. Tehát az alatt az idő alatt létszámfelvétel nincs. A létszámcsökkentést lehetőleg természetes lemorzsolódással kell elérni. Reméljük, hogy az 1960.-as év folyamán létszámunk vándorlása lényegesen csökken, mert hiszen a budapesti gyárak általában nem kaptak 1960.-ra az 1959.-es évhez képest, sőt a legtöbb helyen a főhatóságok által javasolt létszám alatt van az 1959.-nek. Tájékoztatásul közlöm, hogy 1959. év folyamán kb. 250 fő cserélődött ki vállalatunknál. Ez egy olyan óriási arányszám, hogy minden szervnek -/ társadalmi, gazdasági/ mindent el kell követnie ennek csökkentésére.

Az év folyamán 26 új gyártmány, prototypus, 0-széria sorozatgyártás beindítását kell biztosítanunk. Néhány jellegzetesebb: új ventilátorsorozat, új háztartási univerzális gép, nagyfrekvenciás furógép új, háztartási varrógépmotor, különböző szervomotorok stb. Csakis ezek sorozatgyártásának beindításával tudjuk betartani Értünknek és Kormányunknak azt az utasítását, hogy a vállalatok szükségletre és ne raktár-ra termeljenek.

Emellett vállalatunkra általában jellemző maradt igen sok típusnál a kis darabszám, esetleg kis sorozat, egynéhány típusnál középsorozat.

A legnagyobb mértékben biztosítani kell rendelőink speciális követelményeit./ különleges elektromos követelmények, felületi simaság, igen kis surlódónyomaték csuszócsapágyaknál, felületi kikészítés, kalapácsolak stb./

A bevezetett, ill. bevezetés alatt álló új gyártmányok legtöbb esetben olyan motorokat helyettesítenek, amelyeket eddig import utján szereztünk be és ezeket olyan minőségben kell gyártanunk, hogy az felülmúlja az eddig importált motorokat, minőség szempontjából.

Igen komoly feladat ez, hiszen e téren 10 éves vállalatunknak kell felvennie a versenyt olyan vállalatokkal, melyek többnyire 50-70 éves megfelelő törzsgárdával és tapasztalattal rendelkeznek.

Meglévő gyártmányainknál komoly minőségjavulást kell elérnünk, különösképpen az SZK 37-esnél, "A" és "H" motoroknál, csuszócsapágyas motoroknál stb.

Mindezeket a feladatokat - mégpedig igen komoly feladatokat - csak úgy tudjuk teljesíteni, ha a munkaverseny lendületet tovább fejlesszük az 1960. évi feladatok sikeres megoldása érdekében.

Döntő feladatok várnak itt műszaki dolgozóinkra. Az 6 munkájuktól, kezdeményezésüktől, szocialista munkaversenyben való részvételüktől nagymértékben függ az 1960.-es évi feladatok sikeres megoldása. Segítsék elő, hogy a munka termelékenységének fokozatos emelését tervszerű műszaki fejlesztéssel, az automatizálás kiterjesztésével érjük el.

Műszaki dolgozóink aktívan kapcsolódjanak a különféle brigádok munkájába, segítsék elő a szocialista brigádok létrejöttét, műszaki ismereteikkel, tanácsadással, szakelőadások tartásával. Nyujtsanak segítséget a fizikai dolgozóknak a korszerű technológiák alkalmazásához. Segítsék elő az újítók javaslatainak megvalósítását, az újítások gyakorlati alkalmazását.

Az adminisztratív dolgozók munkaversenybe való bevonásánál cél legyen a bizonylati fegyelem megszilárdítása, a helyes raktárgazdálkodás, nyilvántartások naprakés z állapota, az ügyvitel észszerűsítése, gyorsítása, inkurrencia keletkezések meggátlása.

A dolgozók elé olyan alapvető feladatokat kell tűzni, melyek teljesítése az adott termelési egység alapvető feladatának megoldását elősegíti. Azok közül, akik a feladatokat a legeredményesebben teljesítik, a dolgozók egyetértésével válasszák ki a kiváló címre érdemeseket. A KISZ foglalkozzon jobban a "Szakma Ifju Mestere" mozgalommal és segítsük elő a szocialista brigádok létrejöttét.

A szocialista címért versenyző brigádok a többi munkabrigáddal együtt törekedjenek a gazdaságos termelésben lehető legjobb eredmények elérésére.

Fiatalok TERVEZIK...

Vállalatunknál közel 200 fiatal dolgozik. Ez a nagy szám feltétlenül szükségesé teszi, hogy az ifjuság feladataival, terveivel, kulturális és sportprogramjával lépünk hasábjain is foglalkozzunk.

Az üzemi KISZ-szervezet az itt dolgozó fiataloknak csak mintegy 40 %-át öleli fel. Erre gondolt a KISZ vezetősége akkor, amikor negyedévi munkatervét úgy állította össze, hogy az politikai képzést, tanulást, szórakozást, művelődést, sportolási lehetőséget biztosítson ne csak a KISZ-tagoknak, hanem a vállalat összes fiatalja részére.

Az alábbiakban pedig vegyük sorba terveink különböző pontjait:

1./ Politikai képzés.

A működő politikai oktatás mellett a KISZ előadásorozatot szervez február és március hónapban az MSzMP VII. kongresszusán elhangzottak ismertetése céljából. Két hetenként, összesen négy előadást tartunk. Minden fiatal, aki oktatásban nem vesz részt /akár KISZ-tag, akár nem/ jelentkezzen ezekre az előadásokra, mert a pártkongresszus anyaga az egész dolgozó magyar nép jövőbeni fejlődését, az ifjuság előtt álló széles perspektívát öleli fel.

2./ Tanulás.

Fiatalok részére műszaki rajztenfolyam indul vállalaton belül, melynek vezetője: Kovács Károly főtechnológus.

Érdeklődni és jelentkezni a Műszaki osztályon lehet.

3./ Munkaverseny.

A felszabadulási munkaverseny sikere érdekében újjászervezzük a kongresszusi munkaversenyben résztvevő ifjúsági és KISZ-brigádokat. Azokban a műhelyekben, ahol megfelelő számú fiatal dolgozik és még nincs brigád, új ifi brigádokat alakítunk. A brigádok értékelését minden hónapban plakátok szemléltetik. Becsületesebb jó munkával elérhető a "Szocialista Munka Ifju Brigádja" cím is, amely kitüntetéssel és jutalmazással jár. Megszervezzük a "Szakma Ifju Mestere" mozgalmat, amely nem brigádban, hanem egyénileg értékeli a fiatalok munkáját. A hulladékgyűjtést szervezett, folyamatos munkává tesszük.

4./ Sport.

Sportprogramunk a téli időszakban főleg a teremsportokra korlátozódik. Asztalitenisz és sakk házi bajnokságok lesznek február és március hónapokban. Megfelelő számú jelentkező esetén /8-10 fő/ síturát szervezzünk; sítalpat, bakancsot a KISZ turistaházban a helyszínen lehet bérelni. Előzetes bejelentésre a KISZ Budapesti Sportbizottsága sioktatót is rendelkezésünkre bocsát.

5./ Művelődés, szórakozás.

Ha más, nagyobb szabású rendezvény nem jön közbe, minden két hétben szerdán, vagy csütörtöki napon klubnapot rendezünk. A klubnapok műsorterve eltér az eddigiektől, mert a mostanáig rendezett klubnapokat csak a tánc és sörözgetés töltötte ki. A jövőben a jó közösségi szellem kialakítása érdekében a táncon kívül játékok, szellemi öttusa, előadóverseny, "Dupla, vagy semmi" játék különféle díjazásokkal teszi színesebbé, érdekesebbé, s ami a legfontosabb - tartalmasabbá fiataljaink szórakozását. A klubnapok rendezését egy-egy műhely fiataljai felváltva végzik, s így lehetőség nyílik egy olyan kulturális versenyre, amelynek célja: minél több szint, ötletet belevinni a közös szórakozásba. Tervebe van véve egy nagyszabású farsangi bál, amit a sportolók rendeznek a KISZ segítségével és márciusban a Könyvüperai Minisztériummal közösen rendez-

zendő műsorral, tánccal egybekötött divatbemutató. Ezenkívül közös színház, mozi, tárlat, múzeumlátogatásokkal kívánjuk a fiatalok műveltségét emelni, esztétikai érzékét helyes irányba terelni.

A felsoroltakból kitűnik, hogy fiataljaink igényeit milyen bő és színes programmal kívánjuk kielégíteni. Azonban ez a program csak terv marad akkor, ha mi fiatalok mindnyájan nem fogunk hozzá, hogy valósággá váljon. Ehhez kérem minden fiatalnak a segítségét. Ötleteikkel, javaslataikkal jöjjenek el a KISZ vezetőkhez. Érdeklődjenek terveink iránt, vállaljanak részt, feladatot a gyakorlati megvalósításból, s ha ez így lesz, üzemünk fiataljai bebizonyítják, hogy tudunk a szocialista erkölcs szellemében nem csak dolgozni és tanulni, de sportolni és szórakozni is.

Béni

Tevékeny pihenés

MOZGALMAÑAK ELSŐ ÉVE

1959. február 16-án a Villamos Kismotorgyár /Bp. II. Ganz-u. 13-16/ dolgozói beirták nevüket a magyar testnevelés és sport történetébe kitörölhetetlenül.

Hazánkben elsőnek valósították meg sikeresen a munkahelyi testnevelés egyik ágát a munkaszüneti testnevelést és felhasználták az emberek pihentetésének legkorszerűbb megoldásaként tevékeny pihentetésre.

A gyár dolgozóinak, különösen a szerszámkészítőknek ez a nagyszerű kezdeményezés sokkal nagyobb horderejű, mint ahogy első pillanatra maguk is értékelték. A megelőző munkavédelem és a szociális ellátás egy új formája bontakozott ki, amit nem kell kötnünk olyan feltételekhez, melyeket csak nagy áldozatok árán lehetne és csak nagyon hosszú idő alatt létrehozni. A dolgozók legnagyobb kincse jó kondíciójuk, teljes munkaképességük. Ez jólétük forrása szocializmust építő hazánkben. Ezt a kincset megtartani, megerősíteni csak testük eddiginél jobb karbantartásával tudhatják. Ezt a karbantartó feladatot legjobban mindenki csak a saját maga testnevelése révén érheti el. A testnevelésünkkel nem várhatunk eddig, míg 10 milliónyi lakosságunk befogadására alkalmas sportlétesítményeket építünk. Boldogulásunkért már ma meg kell tenni minden tőlünk telhetőt. A VILLAMOS KISMOTORGYÁR munkásai, vezetői, Párt és Szakszervezete, KISZ Bizottsága, Nőbizottsága, Sportköre és minden tömegszervezete bebizonyította ebben az évben, hogy nem csak külföldön, hanem nálunk is lehet eredményesen tevékeny pihenőt szervezni a meglévő körülmények között is a dolgozók igen nagy hasznára. Ott, ahol dolgozunk általában lehet testnevelést végezni. Abban az öltözetben, amiben elvégezzük kenyérkereső munkánkat, eredményes tevékeny pihenés is végezhető. Ezzel megteremtették a magyar tömegtestnevelés jelenleg egyetlen reális formáját.

Az 1952-ben elkezdődött tudományos kísérletezés kicsiny és részleteket felderítő munkája teljessé vált akkor, amikor a II. kerületi TST-vel és BTST-vel összefogva meghívtak a munkahelyi testnevelés szakértőjének a VILLAMOS KISMOTORGYÁR-BA. Boldogan hoztam magammal az elmúlt évek külföldi szakirodalmának tanulságát és a különböző hazai próbálkozások, valamint saját kísérleteim eredményeit.

Ahogy népgazdaságunk fejlődik, úgy bontakozik ki dolgozóink igénye is a szebb és jobb élet iránt, úgy kezdenek mind többet-többit törődni jólétükkel, kondíciójukkal. Im az a felismerés, hogy egyszerű és költségnélküli megoldások a legcélszerűbbek, országosan tért hódított.

Nézzük a tényeket:

A VILLAMOS KISMOTORGYÁR-ban 1959. február 16-án kezdődött a munkaszüneti testnevelés a Szerszámüzemben, a Tekerseleőüzemben febr. 23-n. A Sajtóloban márc. 2-n. az adminisztratív osztályoknál márc. 9-n. Ezután fokozatosan beléptek a még hátrélvő üzemek és osztályok. Egyedül az öntődében nem lehetett alkalmazni a tevékeny pihenést, az öntőde elhelyezéséből adódó nehézségek miatt. Itt bizonyos műszaki feltételek szükségesek még az induláshoz.

Az egységes időbeosztásra 1959. ápr. 20-n tértünk át. Azóta a munkaszüneti testnevelés ideje az első műszakban 10 óra 30 perckor kezdődik, a második műszakban 18 órakor és amíg volt harmadik műszak, azoknak éjjel 1 órakor.

Az első rövid oktatóképző kurzust ápr. 16, 21, 23-n tartottuk meg, amit azon a két hetenként ismétlődő anyagátvevő tanuláson kívül tartottunk, ami arra szolgál, hogy az oktatók megismerjék a tevékeny pihenés újabb, újabb anyagát.

Az első év alatt bebizonyosodott, hogy a munkaszüneti testnevelés vezetését kiválóan el tudják látni a gyár dolgozói közül vállalkozó oktatók. Becsületére válna bármelyik szakembernek az a buzgalom és igyekezet, amivel a gyár dolgozó-oktatói ezt a feladatukat ellátták. Tevékenységüket a többiek elismeréssel fogadták és értékelték azt a többlet fáradozást, amit az emberek érdekében végeztek. A VILLAMOS KISMOTORGYÁR országos híre nagymértékben nekik is köszönhető.

Bebizonyosodott, hogy a magyar gyári dolgozók, munkások, alkalmazottak, hivatalnokok egyaránt fogékonyak a haladás iránt. Testnevelésben sem idegenkednek az újatól, ha alkalmuk van tapasztalni hasznosságát. Hajlandók vállalni felelősségteljes kísérletezést és áldozatot is. A tervteljesítés, a kongresszusi felelősség minden perc kihasználását szigorúan megkövetelte. Bátorság kellett ahhoz, hogy naponta sok munkórát kitevő 10 perccel áldozzanak a testnevelésre, pusztán a külföldi tapasztalatok eredményeire támaszkodva. A bátorság kifizetődött. Laczkó József elvtárs gyárigazgató felelőssége tudatában kijelentette, hogy a helyesen szervezett munkaszüneti testnevelés semmiesetre sem megy a termelés és ezzel a dolgozók kárára.

A gyár sportköre megerősödött a munkahelyi testnevelés bevezetése után. Megnőtt a sportkörü tagok és a szakosztályok száma. Ennél is jelentősebb a dolgozók gondolkodásában mindinkább érvényesülő felvilágosult szellem. A közpénzt elsősorban olyan kiadásokra igyekeznek fordítani, amik egyénileg nem biztosíthatók: pályabérletre, költséges beruházásokra, nagyobb rendezvényekre stb. Mindinkább világosan látják, hogy a gyári sportkör pénzét nem fogyasztathatják csupán néhány ember nélkül, hogy abból a dolgozók egésze is hasznot látna. Az egész ország tömegsportjának szervezéséhez példát mutatott az uszó szakosztály egészséges gazdálkodásával.

Bevált az a módszer a munkahelyi testnevelésben, hogy a gyáron belüli irányítást az ÜB és a gyárvezetőségnek közös egyetértésével meghatalmazott dolgozók végzik, mint a munkahelyi testnevelés felelőse.

A munkahelyi testnevelés is olyan mint a gyári élet minden területe, megkívánja a gondos vele foglalkozást. Akkor megy jól, ha minden illetékes gondját viseli a dolgozókkal összefogva. A munkahelyi testnevelés felelőse megtudja tartani a szükséges kapcsolatot az összes vezetővel, testnevelési szakfelügyelővel, valamennyi üzemmel. Ennek sikeres viteléhez azonban nagy szorgalom, odaadás, az emberek szeretete és a dolgozókkal jó emberi kapcsolat kell. A VILLAMOS KISMOTORGYÁR munkahelyi testnevelési felelőse ezt a feladatát igen jól látta el.

A gyáron belüli jól szervezettség általános elismerést váltott ki a tapasztalatátvevő küldöttségeknél és nagy tekintélyt szerzett a dolgozóknak. A gyárban jártak a legkülönbözőbb vezető szervek kiküldöttjei is. Járt látogatóba a Ganz, a Sztálinvárosi Kohász, a Telefongyár, a Budapesti Csokoládégyár, elsőnek a MOM és utána a Békéscsabai Ruhagyár, az utóbbi időben a Nőifehérmű Gyár, a Minőségi Gyermekruhagyár küldöttsége. Jártak a gyárban külföldi küldöttségek is és elég nagy érdeklődést mutattak azok az idegen országokból jött vendégek is, akiknek nem nyíltott alkalma másra, mint közvetett érdeklődésre.

AVILLAMOS KISMOTORGYÁRBAN készült televíziós felvétel és a Knoll István készített 22.sz. rövidhíradó film eljutott az ország minden részébe, sőt külföldre is. Ennek nyomán kaptunk hírt Budapesten és vidéken egy sor üzem beindulásáról. A Győri Kötöttkésztügyár, a Békéscsabai Kötöttárugyár, Szövetkezetek, különböző iparágak gyárai kezdték meg a tevékeny pihenést.

Békéscsaba ugylátszik megszerzi a munkaszüneti testnevelésben az ország első városa megtisztelő címet. Már három gyárban folyik igen jól szervezeten a munkaszüneti testnevelés. Lehet Békéscsaba az első a megyék között, az első a jelek szerint.

A Szakszervezetek közül a Textilipari Szakszervezet és a Ruházatipari Szakszervezet áll a legnagyobb versenyben. A textilesek már kiadták a belépett gyáraknak egy általános szakmai tájékoztatót a munkahelyi testnevelés elméleti és gyakorlati kérdéseiről. A Ruházatipari Szakszervezet dec.2-n értekezletet tartott a munkavédelmi felelősöknek és az üzemorvosoknak. Megtárgyalták a SZOT Titkárságának nov.2-i ülésén hozott határozatát a munkahelyi testnevelésre vonatkozóan, mely teljes mértékben helyesli és támogatja a dolgozók okos kezdeményezését, megfelelő előkészítés után minden gyárban bevezetésre ajánlja, mint a dolgozók megelőző munkavédelmének és szociális támogatásának hatásos módszerét. A Békéscsabai Ruhagyár kiküldöttje lelkes és részletes hozzászólásában ismertette gyáruk tapasztalatait. Elmondta, hogy a munkásoknak milyen jót tesz, mennyire szeretik a tevékeny pihenést. Így nem csak az elsőségükkel, hanem a jó munkájukkal is megérdemelten a Békéscsabai Ruhagyár a Ruházatipar mintagyára.

A középnagy üzemek közül a MOM az élen. Ott üzemében mintaszerűen folyik a munkaszüneti testnevelés. A tervezőmérnökök az egész országban példakép lehetnek az értelmiségi dolgozók előtt, olyan okosan és tervszerűen hasznosítják a tevékeny pihenést. Enélkül nem is bírnák az erőltető szellemi és idegmunkát.

Az iperitanuló intézetek közül a MOM 28.sz. intézete lett az uttörő. Példájuk nyomán a diósgyőri kohász tanulók szintén szervezéshez láttak.

Az ország összes iskolái közül a legelső a Lajos utcai vegyipari technikum. Az elmúlt évben két kísérleti osztállyal, ezévben már az egész tanuló ifjúság végzi a tevékeny pihenést. Méltán kapják a nyilvános dicsőretet diákok, tanárok, főként haladó szellemű igazgatójuk és a Könnyűipari Minisztérium oktatási osztálya. Bekapcsolódott a SZOT iskola is a mozgalomba. Az iskola önkormányzata foglalkozik a tevékeny pihenéssel.

A II. kerületben szervezkedik egy általános, egy zenei általános és egy középiskola is, valamint egy hivatal.

A Hidász utcai honvéd mintás bölcsőde és ovóda is megvalósította az itt alkalmazható munkaszüneti testnevelést. Itt azonban folyik a gyakorlati tudományos munka a kondicionáló testnevelés más ágával is. A bölcsődei és ovódei kondicionáló testnevelés ezen kívül még négy helyen folyik. A központi kísérletünket a Sportcsarnokban és a Tárogató utcában folytatjuk.

Az MTST Elnöksége december 16-n foglalkozott a munkahelyi testneveléssel. Egészében azonos állást foglalt a SZOT Titkárságával és az ezévi feladatok megoldására egy operatív bizottságot állított fel.

A következő év további fejlődése feltételei fokozatosan megvalósulnak. Jogos a VILLAMOS KISMOTORGYÁRNAK az a törekvése, hogy megmaradjanak elsőnek, hogy országos mintagyárrá, kísérleti és reklám gyárrá legyenek, shová jöhet mindenki, aki tanulni akar a munkahelyi testnevelésben és shová elhozzák a mintaszerű jól szervezett mozgalmat látni kívánó külföldieket. A kívánság teljesülése elsősorban saját magukon, a gyár dolgozóin múlik, mert kiváló tanítványokat neveltek, akiknek nem is kellett megküzdeni az első tapasztalatszerzés nehézségeivel. Erre már csak azért is gondolnunk kell, mert a nagyszerű eredmények nem homályosíthatják el a még meglévő gyengeségeket, ami különösen akkor látszik meg élesen, ha a baráti országok kimagasló eredményeihez hasonlítjuk a miénket.

Külföldön a munkások milliói vesznek részt a munkahelyi testnevelésben. Legtöbbször a munkaszüneti testnevelésben, mert ez a legkedvezőbb forma a gyárak többségében. Nálunk még sok gyárban nagyon sok munkahelyen nem ismerik még a munkahelyi testnevelést. Amelyik gyárban, vagy más munkahelyen bekapcsolódtak a mozgalomba, ott sem megy még minden üzemben, minden részlegnél megfelelő feltételek hiányában. Ahol végzik sem egyformán lobogó a buzgalom, még nem teljesen hibátlanul csinálják. A kényszerű túlórázások idején hajlamosak vagyunk kihagyásokra, ahelyett, hogy sürítenénk a tevékeny pihenést, amivel még lehetne előzni a munkások letörését. Még nem tesznek különbséget a három műszak között, holott az első műszakban elég az egy alkalmi, a második műszakban már kettő, a harmadikban pedig a három tevékeny pihenés a leghatásosabb. Előfordul az olyanok idegenkedése, akiknek maguknak volna a legnagyobb szükségük a rendszeres kondicionálásra. Még nem minden vezető érzi át a példamutatás fontosságát. Még akadnak azzal is nehézségek, hogy a munkahelyi testnevelés az üzemek, gyárak életének éppen olyan szerves része legyen, mint maga a termelés, a gépkarbantartás stb. Nem leginkább magát az embert kell karbantartani? Még nem tudtuk megnyerni az üzemorvosi kar szervezett támogatását sem, pedig a bajok megelőzése így volna csak igazán lehetséges.

Elégtelen még a szervező és oktató munkánk. Nem eléggé erős a felvilágosító és propaganda tevékenységünk. Öreg tapasztalat az, hogy legjobb gyártmányokat is reklámozni kell. Propagálni kell a tevékeny pihenést is.

A munkahelyi testnevelés évi mérlegének elkészítésénél meleg elismeréssel adózunk a VILIAMOS KISMOTORGYÁR munkásainak, tömegszervezeteinek, pártszervezetének és vezetőinek eddigi sikeres munkájukért. Meggyőződésünk, hogy a nehézségekkel elvégzett uttórés éve után az elkövetkezendő esztendő még sikeresebb lesz minden tekintetben. Példájuk tettekre lelkesít új gyárat. Méginkább behozzuk azt az elmaradást, amivel barátaink megelőztek bennünket, sőt mi is fogjuk segíteni őket hasznos tapasztalatokkal. Kivánjuk, hogy sikerüljön megoldani az öntő műhely műszaki problémáit is úgy, hogy az ott dolgozó kiváló szakmunkások se nélkülözzék a nekik is annyira szükséges tevékeny pihenést. A munkahelyi testnevelés egyének és gyárnak egyaránt érdeke. Ami pedig mindenkinek jó, azt érdemes csinálni.

Kovács Géza

az MTST és a SZOT munkatársa

KÜLPOLITIKAI szemle

A TASZSZ jelentése szerint, január és február hónapokban nagy eredményekkel kecsegtető szovjet rakéta kísérletek lesznek. A rakéta utolsó lépcsője kb. a Karácsony-szigetek körzetében, de minden lakott területtől távol fognak a Csendes-Oceánba zuhanni. A szovjet űrkutatók munkáját dicséri az a tény, hogy előre megszabott helyen fognak a rakéták vizet érni. Egyes amerikai körök rosszslásukat fejezték ki a kísérletekről. Ezek a kirohanások azonban semmit sem változtatnak a nagyjelentőségű kísérleteken.

Január 15-én repült világgá a hír, hogy N.SZ. HRUSCSOV, a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának ülésén bejelentette, hogy további 1.200.000 fővel csökkentik a hadsereg létszámát. Továbbá Hruscsov et. felszólította a tőkés hatalmakat, hogy kövessék a Sz.U. félreérthetetlen szándékát. A nyugatiak válaszáat még egy hírügynökség sem továbbította. Tagadhatatlan, hogy az USA Külügyminisztériuma kibocsátott nyilatkozatában érdeklődéssel fogadta a hírt, de ennél többet egyelőre nem tett.

Januárban utazott Indiába Vorosilov elvtárs a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa Elnökségének Elnöke. A szovjet és az indiai államférfiak már eddig is többször tettek látogatást egymás országában. Az eddigi látogatások eredményeként erős fejlődésnek indult a két ország gazdasági kapcsolata. 1957-ben 500 millió, 1959-ben 1500 millió rubel értékű hitelt biztosított a Sz.U. Indiának. Rövidesen sor kerül N.SZ.HRUSCSOV indiai látogatására is.

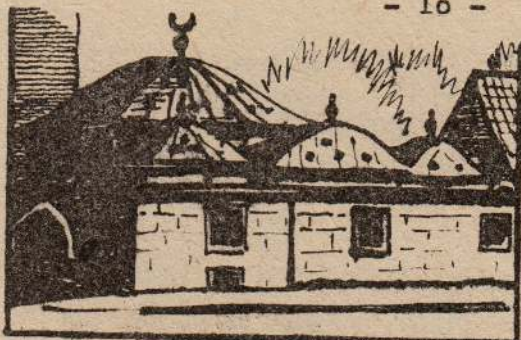
A TASZSZ jelenti, hogy Eisenhower előre láthatólag ez év júniusában megy a Sz.U.-ba. Ezzel viszonyozza N.SZ.HRUSCSOV tavalyi Egyesült Államokbeli látogatását.

Bonnban egyesek - személy szerint Strauss hadügyminiszter és Adenauer kancellár szemétnak afelett az eset felett, mely világviszonylatban is nagy felháborodást keltett, hogy újból horogkereszteket festgetnek a különböző imperialista szervezetek tagjai. Ezzel is be akarják bizonyítani, hogy - Hitler Adolf, - méltó követői. Csak egy bökkenője van ennek az úgynak, az hogy ezek az urak elfelejtik, hogy a népek már tanultak a második világháború okozóinak politikájából, egy emberként fognak össze, hogy az ilyen elvetemült háborús „kelandorok” tudtára adják, hogy már más is van a világon, nem csak ők. És ezek a „mások” többet és szebbet szeretnének alkotni és fognak is, mint a bonni urak kiszolgálói.

---.---.---

Ilyen világpolitikai villámciikk sorozattal kívánok a jövőben időnként összefoglalót adni dolgozóinknak és a KISZ politikaikör hallgatóinak.

Sajó

A KIRÁLYFÜRDŐ.

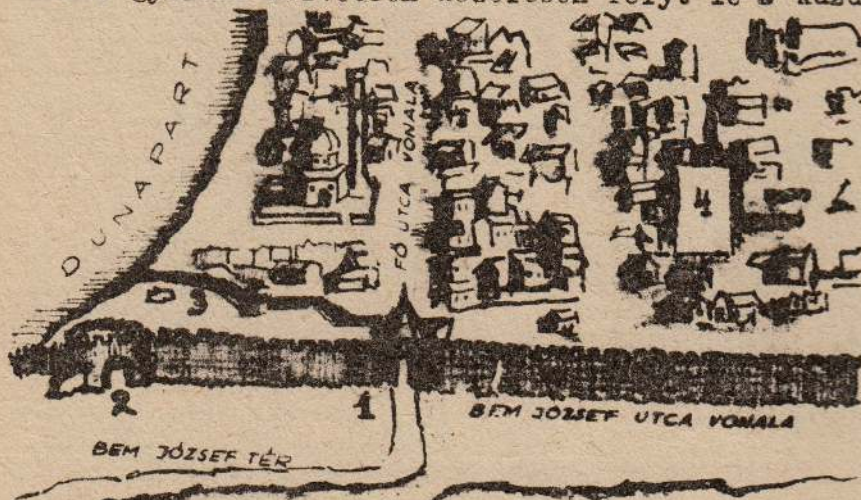
"Szálljunk vissza gondolatban 271 évvel ezelőttre és nézzünk körül mit találunk azon a környéken, ahol ma gyárunk áll" - írtam két évvel ezelőtt lapunkban megjelent: a Viziváros északi részének történetével foglalkozó cikkemben. /1957. évi 2.sz./

Ráműtöttem arra, hogy a Viziváros-Nagy Külváros várfala a mai Bem József-utca vonalán haladt, a Bem József-tér déli oldalán keresztül a Dunapartig, ahol egy közel 30 méter átmérőjű rondellában /körbástyában/ a Kakasrondellában végződött, melyet Vizirondellának is neveztek.

Megemlítettem, hogy a Fő-utcának a Bem József-térbe való betorkolásának helyén állt a Kakaskapu, melynek birtokbavételéért 1686-ban véres harcok folytak, melyek gyárunk területére is kiterjedtek. /1957. évi 3.sz. és 1958. évi 1.sz./ 1686 június 24-én foglalták vissza az ostromló seregek a Kakaskaput és rondellát a törököktől és a Kakaskaputól a Dunáig a rondellát is magában foglaló megerősített sáncot építettek és abba befészkeltek magukat.

Előőrük pedig a Kakaskapu fürdő - mai Királyfürdő táján állott és itt 1686 június 26-án este ismét véres harcok voltak a Várból kicsapó janicsárokkal, akiket az ostromlók a Bécsikapu felé nyomtak vissza.

Ismét gyárunk közvetlen közelében folyt le a küzdelem.

VIZIVÁROS
ÉSZAKI CSÜCSKE 1686-BAN

Az itt közölt Fontana - Nes-senthaler 1686-os ostromképéről készült vázlat a Viziváros északi csücskét - tehát gyárunk közvetlen környékének képét ábrázolja a Kakaskapuvall /1/ és a Kakasrondellával /2/. A vázlaton 3. számmal jelzett vonal pedig valószínűleg a jelen cikk harmadik bekezdésében említett sánc vonala. A 4-el jelzett és a vázlaton üresen hagyott rész pedig gyárunk körülbelüli helye.

Már az első cikkemben is megemlítettem a mai Fő utca és Ganz utca sarkán álló fürdőt, az egykori Musztafa, Kakaskapu - mai Királyfürdőt és egy későbbi cikkemben, ahol a gyárunk környékén álló műemlékeket ismertettem részletesebben

is foglalkoztam a fürdő történetével /1958. évi 2.sz./

A közelmúltban nyitották meg: Pfennl Egon építőművész tervai alapján helyreállított Királyfürdőt és szeretném, ha munkatársaim most részletesen ismernék meg annak történetét.

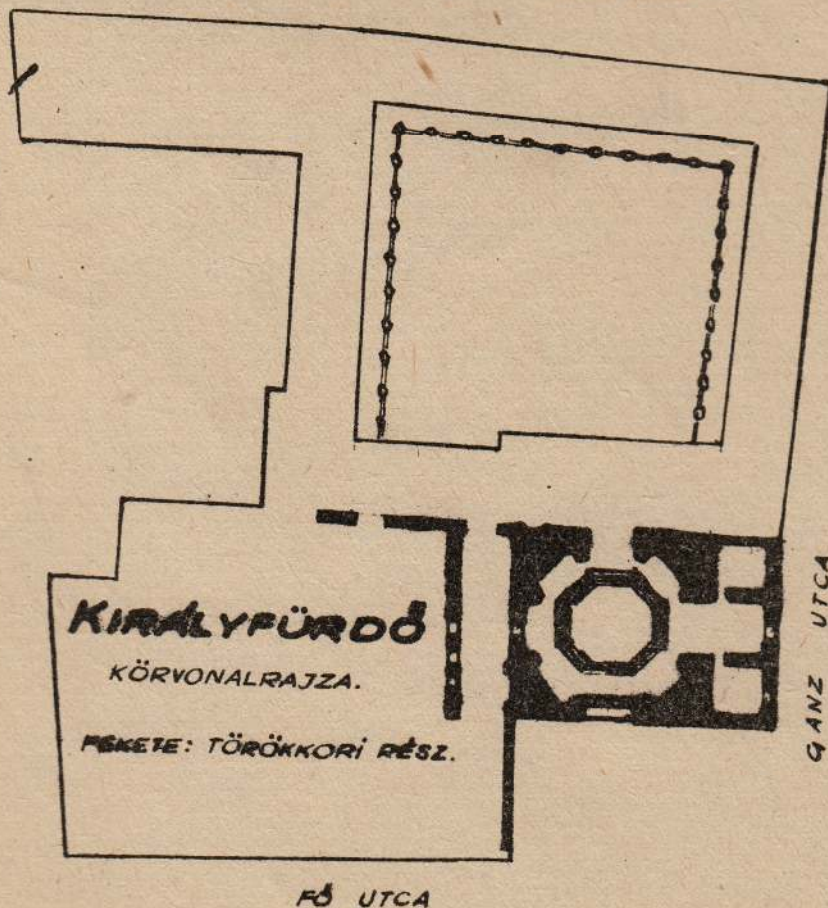
Dr. Borsos Béla műtörténész - építész szakavatott tollából jelent meg a Királyfürdőről két tanulmány /A királyfürdő: az Építés és Közlekedés Tudományi Közlemények között - a Királyfürdő helyreállítása: a Műemlékvédelemben/ és a tőle nyert engedély alapján, melyért gyárunk valamennyi dolgozója nevében köszönetet mondok - idézek most tanulmányából.

.... A Viziváros északi csücskében a városrész ősi főforgalmi ere mellett bujnak meg szerényen a Királyfürdő. Négy régi műemlékfürdőnk között a legkevesebbé ismert, valóságos hamupipóke volt. Méretekben felülmúlták a többiek, szűkölködött olyan nevezetességekben, mint a Császárfürdő melomtsvának forró vízben élő halai

és egzotikus növényei. Belső tere nem volt oly monumentálisan gazdag alakításu, mint a Rudasfürdőé, multját sem lehetett több-kevesebb hitelességgel és romantikával Mátyás király idejéig visszavezetni, mint a Ráczfürdőt. Nem csoda hát, hogy az egykori források igen szűkszavuan foglalkoznak vele, mult századi helytörténészeink és műtörténészeink szintén elhanyagolták. Ennek az elfeledettségnek is volt előnye. Mikor a századforduló táján a többi ősi budai fürdőt modernizálták, átépítették és sajnos, ezzel hitelességük egy részétől is megfosztották, a fürdő török kupolái - megbujva a barok sítortető és az évszázados törmelék és szemét védelme alatt - a hódoltsági fürdők hiteles külső képét őrizték meg számunkra. A műemléki helyreállítás ezért elsősorban az épületben található nyomokra támaszkodott, s csak igen kis mértékben használhatta fel az írott források adatait. A fürdő feltárt ősi falai szólaltak meg olyankor is, amikor az építéstörténetre vonatkozóan az írott források némak maradtak. A különböző adatok egybevetéséből ma már az emlék építéstörténete elég világosan áll előttünk.

A Királyfürdő építettségének egészen napjeinkig Szokollu Musztafa basát tartották. Valószínűbbnek látszik azonban, hogy közvetlen előde, az "Oroszlán" melléknéven ismert Arszlán basa személyében kell azt keresnünk. Arszlán volt az, aki jelentékenyen megerősítette és átépítette a Vizivárost övező falgyűrűt, csak ez után az erődítési munka után merülhetett fel logikusan a falakon belüli fürdő lehetőség. A falgyűrű megerősítésével egyidejűleg építették fel tehát fürdők török kori magját és kötötték össze, csaknem másfél kilométer hosszú, az estromlók számára hozzáférhetetlen föld alatti csővezetékekkel az északi fürdőcentrumban levő forrással. Az építkezés Arszlán hivatalbelépése, vagyis 1565 májusa és a szultán parancsára 1566 augusztusában történt megfojtása közötti időben ment végbe. A félbemaradt munkát utóda, a nagy építkezéseiről híres Szokollu Musztafa basa fejezte be a kupola átboltozásával, a fürdő teljes kiépítésével és felszerelésével.

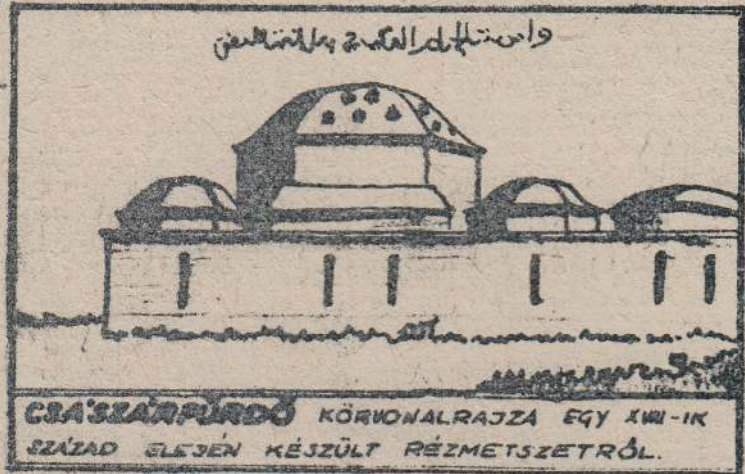
A török kori fürdő középpontja, a thermálmedencét magába foglaló nagy csarnok Budán két típust mutat. Az egyik körüljárós és oszlopos. Gazdagabb megoldásu, mint a Rudasfürdő öse, vagy az azóta elpusztult Veli bég fürdője volt, a másik egyszerű térképezésű, amelynél a kupola közvetlenül a csarnok határfalain nyugszik. Ez utóbbi típus képviselője a Királyfürdő.

Központi kupolateréhez északról három kisebb tér csatlakozott, dél felé pedig emeletívű dongoboltozattal fedett helyiség. A déli oldalon további helyiségek csatlakoztak. Jelentékeny kiterjedésükről és magasságukról a helyreállításakor előkerült kőkeretezésű ablakok tanuskodnak. Maga a nagy központi fürdőcsarnok nyolcszögű. Minden egyes nyolcszög oldalába mély fülké vágódnak be, amelyeket hatalmas, enyhén csucsíves hevederek boltoznak át. A nyolcszögű tér fölé gömbkupola feszül, a pillérek között az átmenetet csegelyek közvetítik. A pillérek lábazat nélkül állanak a csarnok padozatán, és fejezet közvetítése nélkül támasztják alá a közöttük feszülő hevedereket. A tér határfalain, pillérek, csegelyeken és a kupolán mindentovábbi architektonikus tagolás hiányzik. Hatalmas erő és monumentalitás van az építészeti nyelv e szűkszavuan egyszerű fogalmazási módjában. A formák és arányok archaikusan ható nehézségét, tömörségét a medencéből felszálló pá-

rák lebegő játéka, s a kupolán átszűrődő fénysugarak nyalábjai oldják fel, bizonytalanul mesészerű hangulatot kölcsönözve a nagy fürdőcsarnoknak.

A XVIII.sz. első éveiből ránk maradt a Császárfürdő törökkori ősenek ábrázolása. Egyetlen támpont volt ez a jelenlegi helyreállításig, amelynek segítségével megkísérelhettük magunk elé állítani a hódoltság Buda gyógyfürdőinek külső képét. A Rudas és Ráczfürdők külső architektúráját ugyanis a későbbi átépítések, sajnos döntően átalakították a Császárfürdő pedig, skárcsak a helyreállítás előtti Királyfürdő is, barokk-kori törmelékrétegek és tető alatt hozzáférhetetlenül és áttekinthetetlenül bujt meg. A Királyfürdő folyamatban levő műemléki helyreállítása végre lehántotta a burkot s ma előttünk áll - mégpedig reményeinket túlhaladón ép állapotban a fürdő hiteles törökkori külső képe. Az emlék meglepően igazolja az egykoru felvétel hitelességét is. A Császárfürdő, amelyet a metszet ábrázolt, csak a belső kialakítás szempontjából volt gazdagabb a Királyfürdőnél. Külső architektúrájukban azonban elég különböztek. A "Musztafa"-fürdő, a Királyfürdő törökkori őse is egy nagy, tömör, egyszerű, köpárkánnyal bezárt falnégyesszöget mutatott a külvilág felé. E négysszögű épület-tömb fölé emelkedtek a belső tereket lezáró kupolák dobjai és a kupolák gömbjei. Még pedig a nagy fürdőcsarnok kupolája a belső térrendszerben elfoglalt súly- és jelentőségéhez mérten jóval magasabbra, mint a három kis kupola. A külső a török építészeti bizánci hagyományaink megfelelően - tökéletesen megfelelt a belső téralakításnak és szerkeszetnek. A rézmetszet a határfalakon hosszú, keskeny lőrészerű ablakokat ábrázol. Sajnos a Királyfürdőnél barokk és XIX. századi átépítések az eredeti ablakok nyomeit eltüntették, Elképzélhető ez is, hogy a világításra elegendők voltak a kupolákat áttörő hatszögletű bevilágítók is, s így az északi oldalon nem is voltak ablakok. A helyreállítás tervezője egyszerű kökeretezésű, tisztán a funkciót kielégítő ablakokkal törte át a falat.

Hogy milyen volt a falak felssine, nyersen hagyták-e a hatalmas zöldes-szürke kváderköveket vagy sem, a feltárás során sajnos nem sikerült megállapítani. A nagy kupola extradósának átkutatása az egykori ólom vagy vörösrézlemez borításra szolgáltatott több bizonyítékot, de olyan jelek is kerültek elő, amelyek alapján feltételezhetjük, hogy a török idők egy rövidebb periódusában a főkupola kupcserepekkel volt fődve.

A törökkori fürdő - mint ahogy ma is - változatos szépségét a mellette húzódó fő forgalmi uton észak felől érkező szemlélő előtt bontotta ki. A kis kupolák előtérben hullámsó dombocskái kitűnően készítették elő a nagy csarnok kupolájának monumentális domborulatát, kedvező léptéket adtak annak méreteihez.

A fürdő épületének megítélésénél nem szabad szemelött téveszteniünk, hogy a környező talaj a XVI. század óta erősen feltöltődött, s az szinte elmerült a földben. A szintkülönbség kb. másfél méter. Más léptéke volt a környező várostestnek is. Ma három-négyemeletes bérháznak komor tűzfalai szorongatják a szerény méretű emléket, mely megépültekor kimagasló épülete lehetett az alsóváros kisszerű földszintes házacskákból ötvöződő környezetének.

A helyreállítás egyik fontos feladata a fürdő környezetének rendezése, az emlék és a városkép harmoniájának lehető visszaállítása. E célból a törökkori épületmag körül a talajt az eredeti XVI. századi szintre tervezik lesüllyeszteni. A Fő utcai gyalogjáró felől a süllyesztés a klasszicista szárny homlokzata előtt is megtörténik, s így annak eredeti arányai is érvényesülnek majd. /A talajszint lesüllyesztése a helyreállítás során megtörtént. Szerk./

A feltárások tanúságtétele szerint a fürdőt a törökkorban nem építették át lényegesen. A Vizivárost pusztító ostromok is csodálatosképpen megkímélték. Még 1686-ban is elkerülte az általános pusztulást, amidőn pedig a török uralomnak végetvető ostrom az alsó-külváros apró épületeit szinte eltörölte a föld színéről.

Az új keresztény éra alatt a fürdő osztozott többi budai társának sorsában. Míg

a fürdők a hódoltság alatt egy, az európaiól idegen életforma magas szintű kifejezői voltak, a XVIII. századi hanyatlásuk idején mindinkább a levantei vonásokat mutató városi esőcselék telálkozóhelyei, majd az erkölcsstelenség melegágyai lettek. Részben megánkézben, részben városi tulajdonban tengődtek. Az itt tárgyalt fürdőt 1687. március 3-án Wartenbergi Illmer Frigyes Ferdinánd udvari orvos kapta ajándékba a kamarától. Ettől kezdve tulajdonosainak névsorát hiánytalanul összeállíthatjuk, a nevek azonban teljesen érdektelenek. A tulajdonosok csak a haszon egyik forrásának tekintették a fürdőt, s mivel kevesebbet jövedelmezett, karbantartásával és komolyabb bővítésével nem sokat törődtek. Az egyetlen tulajdonos, aki komolyabb beruházásokat végzett, Aigner Leonherd sebészorvos lehetett, a XVIII. század elején. Benne kell látnunk a fürdő barokk bővítésének építetőjét. A barokk épületrészeket, amelyek a török épületmagtól délre estek, a nagy klasszicista építkezéskor megsemmisítették, illetőleg maradványaikat felhasználták. A feltárások nem szolgáltattak elég adatot az épület XVIII. századi külsejének rekonstrukciójához. Minden bizonnyal Aignernek kell tulajdonítanunk a nagy sátor tető építetetését, mivel az eredeti ólom- vagy vörösrézfedés az 1686-os tűzvészben megolvadván, a kupolákat valami védőtetővel már korán el kellett látni. 1796. július 14-én került a fürdő a König család tulajdonába, amelytől ma használatos nevét is nyerte.

1817. szeptember 27-től a tulajdonos König Mihály. Neki végre birtokában voltak az addig hiányzó anyagi eszközök az elhanyagolt állapotban levő fürdő rendelkezésére és jelentős kibővítésére, egyszóval arra, hogy az üzemet minden tekintetben olyan színvonalra emelje, amellyel a reformkori Pest-Buda friss erőtől duzzadó erjedő életében a helyét megállíthja.

A klasszicista átépítés és bővítés az 1827-37 közötti évtizedben zajlott le. Az eredeti terveket sikerült az I. sz. Állami / volt Fővárosi / Levéltárban megtalálni. 1826. szeptember 18-án írta azokat alá Schmidt Mátyás, aki magát városi kut és vízmesternek nevezte. A tervek, emellett, hogy a Fő utcai klasszicista homlokzat restaurálásával kapcsolatban felvetődő problémák és vitás kérdések jelentékeny részét megoldják, következtetéseket tesznek lehetővé az épület-komplexum barokk-kori, sőt hódoltsági állapotára vonatkozólag is. A Schmidt-féle terv szerint a török épületmagtól délre nagy emeletes fürdőépület készült volna, amely magába olvasztotta a terven "Altes Gebeu"-vel jelzett barokk épületrészeket, s a török fürdővel szorososan egybeépítve, annak homlokzatát megsemmisítve, azt a Fő utca felől eltakarta volna. Szerencsére a tervezett épületnek csak középrizalitja és a déli szárnya készült el, s így a török fürdő épen maradt. E félbemaradt egyemeletes klasszicista épület a XVIII. századi sátor tető alatt megbuvó érintetlen török fürdő felé tűzfalal záródik. Homlokzata maig fenn maradt. Egyetlen jelentékeny változtatás volt rajta a középrizalit egész szélességében végignyuló, nagy konzolok által tartott erkély lebontása. Arányai a Fő utca erős feltöltése következtében megromlottak. A klasszicista építkezés másik jelentékeny bővítése a nagy oszlopos udvar volt, amely nyugatról csatlakozott a török fürdőhöz.

A klasszicista építkezések döntően átalakították a fürdő külső képét. Jelentékeny méreteik mellett a török illúzió eltörpült. Mathies Schmidtnek, a provinciális kismesternek eszébe sem jutott, hogy a török hódoltság értékes maradványát az ujonnan keletkező építészeti együttesbe valami módon beillesse. A klasszicista épületrészek és a török fürdő között nem teremtett szerves kapcsolatot. Ha a Fő utcai homlokzat az eredeti elgondolásnak megfelelően teljesen kiépül, a szabványos klasszicista palotahomlokzat típusát jellegzetesen vidékies budai-izűre átváltoztató kuliszája mögött megbuvó értékes török műemléknek létezését nem sejtette volna senki. Így pedig a félbemaradt klasszicista homlokzat éppen lényegétől, a szigorú szimmetriától megfosztva nyugtalanul, kiegyensúlyozatlanul hat. A klasszicista építkezésekkel a fürdő kialakítása lényegében le is záródik. A mult alakítgatásai szerencsére a műemléki állagon nem okoztak helyrehozhatatlan kárt. Sokat ártott az épületkomplexum megjelenésének az ormótlan kezánházi kémény építése, közvetlenül a török fürdő mellett.

Az 1945-ös év hadicselekményei, bár súlyos rongálódásokat okoztak, a legértékesebb részt: a török fürdőt szinte sértetlenül hagyták. A kár a nagy oszlopos udvaron volt a legsúlyosabb, amelynek egy része összeomlott.

Midőn a benulásból ocsudó városban az élet vérkeringése újból helyreállt, megindult a fürdő újeme is. Minthogy már a háboru előtt is megérett elavult üzemenek teljes átálakítására, a modern egészségügyi és balneológiai követelményeknek megfelelő átépítésére, a helyreállítási 1954-ben Pfannl Egon építészmérnök tervei szerint elkezdődött....

És a közelmultban be is fejeződött - egy szakszerűen és művészien helyreállított műemlékkel gazdagítva fővárosunkat.

Irodalmi pályázat.

A Vas és Fémipari Dolgozók Szakszervezetének Elnöksége hazánk felszabadulásának 15. évfordulója alkalmából irodalmi pályázatot hirdet. A pályázaton részt vehet bárki, aki kedvet és tehetséget érez magában, s aki írással népünk szocialista fejlődését kívánja szolgálni.

A pályázat tárgya a II. világháború a felszabadulás és az elmúlt 15 esztendő küzdelmeinek és eredményeinek valóságához hű, irodalmi színvonalu ábrázolása. Különösen várjuk azokat az alkotásokat, amelyek a munkásosztály köréből merítik témájukat s a munkások örömet, bánatát, nehézségeit és sikereit ábrázolják.

Szakszervezetünk a II. Irodalmi pályázat meghirdetésével újabb lehetőséget és ösztönzést kíván adni a tehetséges /nem hivatásos/ munkásíróknak, hogy alkotásikkal a nyilvánosság elé léphessenek, számít rá, hogy a pályázók írásaikkal hozzájárulnak a munkásmozgalom és a munkásélet hiteles, művészi ábrázolásához.

A pályázat a következő irodalmi műfajokat öleli fel: Vers, elbeszélés, irodalmi értékű visszaemlékezés, egyfelvonásos színmű és jelenet. A beküldött pályaműveket az Elnökség által összehívott szakértőkből álló bizottság bírálja el, s a legjobbakat a Szakszervezet Elnöksége jutalomban részesíti.

Vers:

I. díj	600.- F.
II. díj	500.- "
III. díj	400.- "

Elbeszélés:

I. díj	3.000 F.
II. díj	2.000 "
III. díj	1.000 "

Irodalmi mértékű visszaemlékezés:

I. díj	3.000 F.
II. díj	2.000 "
III. díj	1.000 "

Egyfelvonásos színmű, jelenet:

I. díj	4.000 F.
II. díj	3.000 "
III. díj	2.000 "

A pályaműveket a Vas és Fémipari Dolgozók Szakszervezetének Kulturális Osztályára beküldeni: Címe: Budapest. VIII. Koltói Anna utca 5-7.
Beküldési határidő: 1960. május 31.

Az elmúlt évi pályázat tapasztalati alapján csak géppel írt pályaműveket fogadjunk el, melyeket kérjük feltüntetni a szerző nevét és pontos címét. A beküldött kéziratokat nem küldjük vissza. A legjobb alkotásokat a szakszervezet újságjában és más kiadványokban tesszük közzé.

A bíráló bizottság minden pályaművet külön bírál el, s véleményét a szerzőkkel - kívánságukra - ismerteti. A pályázat eredményét a Vasas Újság 1960. augusztusi számában tesszük közzé. A díjnyertes pályázokat külön is értesítjük.

Vas és Fémipari Dolgozók
Szakszervezetének Elnöksége

---.---.---.---

Az 1960. évi harmadik szám részére cikkeket március 8-ig vesszünk át.
Kérjük gyárunk dolgozóit, hogy cikkeiket, bírálatukat, vagy javaslataikat ezen időpontig juttassák el Szabó Istvánhoz a szerzőszámüzembe.

---.---.---

A lapot 7 tagból álló bizottság szerkeszti.
Felelős: Szabó István

Készült: Sportszakszorosító Üzemében.
Budapest. V. Bajcsy Zsilinszky ut 36-38 sz.
Felelős: kiadó: A vállalat Igazgatója.

Ára: 20 fillér.

ANNO 1960. FEBRUÁR VKM UDVAR...

- CSAK TUDNÁM, HOGY JUTOK EL A FORGÁCSOLÓBA ?.....